

۱۳۷۱/۱۲/۳۱

به نام خدا

زبان زندان

تحلیل رمانشناختی و فرهنگ اصطلاحات

مؤلفان:

دکتر بهزاد رهبر

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

دکتر آمنه مسن آبادی

انتشارات بین المللی گیوا

سرشناسه : رهبر، بهزاد، ۱۳۵۷ -
 عنوان و نام پدیدآور : زبان زندان تحلیل زبانشناختی و فرهنگ اصطلاحات
 مولفان بهزاد رهبر، آمنه مسن آبادی.
 مشخصات نشر : تهران: گיוا، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۹۰ ص: جدول، نمودار.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۱-۰۱۰-۳
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۸۷] - ۱۹۰.
 موضوع : زندانیان -- ایران -- زبان
 شناسه افزوده : مسن آبادی، آمنه، ۱۳۵۹ -
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ / ۱۵۹ / ۵۶/۹۱۹۲HV
 رده بندی دیویی : ۳۶۵/۹۵۵۰۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۴۷۱۱۷۸

عنوان کتاب	زبان زندان تحلیل زبانشناختی و فرهنگ اصطلاحات
تألیف و گردآوری	دکتر بهزاد رهبر، دکتر آمنه مسن آبادی
ناشر	انتشارات بین الملل گיוا
مدیر اجرایی	محمد صدیق سرور
صفحه آرا و طراح جلد	آزیتا گوهری
سال و نوبت چاپ	۱۳۹۵ / اول
شمارگان	۱۰۰۰
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۵۱-۰۱۰-۳
قیمت	۱۶۰,۰۰۰ ریال
آدرس	میدان انقلاب، ضلع شمال غرب میدان، جنب بانک رفاه،
	پلاک ۵۹، طبقه ۲، واحد شرقی
تلفن	۰۲۱-۶۶۱۲۳۸۸۰
مشاوره چاپ کتاب	۰۹۱۲۷۹۸۱۶۵۴
تارنما	www.givabook.ir

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه مؤلفین
۱۳.....	فصل اول: زبان در زندان
۱۵.....	مقدمه
۱۶.....	۱- زبان
۱۷.....	۲- زبان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی زبان
۱۹.....	۳- زبان و جامعه
۲۳.....	۴- گوناگونی و گروه‌های اجتماعی
۲۴.....	۴-۱- گونه معیار
۲۵.....	۴-۲- زبان محاوره
۲۵.....	۴-۳- زبان آرگو
۲۵.....	۴-۴- زبان صنفی
۲۶.....	۴-۵- زبان عامیانه
۲۷.....	فصل دوم: جامعه زندان
۲۹.....	۱- زندان به مثابه یک جامعه
۳۰.....	۲- نظریات جامعه‌شناسی
۳۰.....	۲-۱- نظریه آنومی
۳۲.....	۲-۲- نظریه کنترل اجتماعی
۳۴.....	۲-۳- نظریه برچسب
۳۵.....	فصل سوم: پژوهش‌های عملی پیشین در حوزه زبان زندان
۳۷.....	۱- پژوهش‌های ایرانیان
۳۷.....	۱-۱- شمس (۱۳۸۷)
۳۹.....	۱-۲- نبوی (۱۳۸۰)
۳۹.....	۱-۳- مؤسسات مطالعات قوه قضائیه (۱۳۷۴)
۴۰.....	۱-۴- مستعلی (۱۳۸۰)
۴۱.....	۲- پژوهش‌های عملی غیر ایرانیان
۴۱.....	۲-۱- زابو (۲۰۰۵)
۴۱.....	۲-۲- گیلبرت (۲۰۰۱)

- ۴۲..... ۳-۲- ویلسون (۲۰۰۵)
- ۴۲..... ۴-۲- لباو (۱۹۷۷)
- ۴۳..... ۵-۲- برنستاین (۱۹۶۷)
- ۴۴..... ۶-۲- گیرو (۱۹۷۶)
- ۴۵..... ۷-۲- ترادگیل (۱۹۷۲)
- ۴۷..... فصل چهارم: نمودهای زبان‌شناسی در سطوح زبان تحت تأثیر جامعه
- ۴۹..... ۱- حوزه‌های معنایی:
- ۵۰..... ۱-۲- ۱- معنایی:
- ۵۰..... ۲- شمول معنایی:
- ۵۰..... ۱-۲- ۲- هم‌معنایی:
- ۵۰..... ۱-۲-۲- ۱- هم‌معنایی بافت مقید:
- ۵۱..... ۱-۲-۲- ۲- هم‌معنایی حلیلی:
- ۵۱..... ۱-۲-۲- ۳- هم‌معنایی ضمنی:
- ۵۱..... ۱-۲- ۳- چندمعنایی:
- ۵۲..... ۱-۲- ۴- تقابل معنایی:
- ۵۲..... ۱-۲-۴- ۱- تقابل مدرج:
- ۵۳..... ۱-۲-۴- ۲- تقابل مکمل:
- ۵۳..... ۱-۲-۴- ۳- تقابل رابطه‌ای:
- ۵۳..... ۱-۲-۴- ۴- تقابل جهتی:
- ۵۴..... ۱-۲-۴- ۵- تقابل واژگانی:
- ۵۴..... ۱-۳- تغییرات معنایی:
- ۵۴..... ۱-۳- ۱- توسیع معنایی:
- ۵۴..... ۱-۳- ۲- تخصیص معنایی:
- ۵۵..... ۱-۳- ۳- ترفیع معنایی:
- ۵۵..... ۱-۳- ۴- تنزل معنایی:
- ۵۵..... ۱-۳- ۵- استعاره:
- ۵۶..... ۱-۳- ۶- کنایه:
- ۵۶..... ۱-۳- ۷- مجاز:
- ۵۷..... ۲- پدیده‌وازی زبان تحت تأثیر نقش و عملکرد اجتماعی:
- ۵۸..... ۱-۲- فرآیند اشتقاق:
- ۵۹..... ۲-۲- فرآیند ترکیب:

۵۹.....	۳-۲- فرآیند تکرار.....
۵۹.....	۴-۲- واژه‌سازی بدیع.....
۶۰.....	۵-۲- فرآیند تبدیل (صفر).....
۶۰.....	۶-۲- فرآیند کوتاه‌سازی.....
۶۱.....	۷-۲- فرآیند ترخیم.....
۶۱.....	۸-۲- فرآیند اختصار سازی.....
۶۱.....	۹-۲- سرواژه‌سازی.....
۶۲.....	۱۰-۲- آمیزش.....
۶۲.....	۱۱-۲- قرص‌گیری.....
۶۲.....	۳- پدیده‌ها، روابط زبان تحت تأثیر نقش‌ها و کارکردهای پدیده‌های اجتماعی.....
۶۳.....	۱-۳- فرآیندهای آوایی.....
۶۳.....	۱-۳-۱- همگویی هم‌نوعی.....
۶۴.....	۱-۳-۲- همانندسازی.....
۶۵.....	۱-۳-۳- ابدال.....
۶۵.....	۱-۳-۴- درج.....
۶۵.....	۱-۳-۵- حذف.....
۶۶.....	۱-۳-۶- قلب.....
۶۷.....	فصل پنجم: مجموع اصطلاحات و واژگان زبان زندان.....
۶۹.....	۱- شیوه گردآوری واژگان و اصطلاحات زبان زندان.....
۷۱.....	۲- فرهنگ لغات و اصطلاحات زبان زندان.....
۱۲۷.....	فصل ششم: تجزیه و تحلیل داده‌های معنایی، واژی و آوایی.....
۱۲۹.....	۱- تحلیل معنایی.....
۱۲۹.....	۱-۱- روابط معنایی.....
۱۲۹.....	۱-۱-۱- شمول معنایی.....
۱۳۲.....	۱-۱-۲- هم‌معنایی.....
۱۳۲.....	۱-۱-۳- هم‌معنایی بافت مقید.....
۱۳۳.....	۱-۲-۱- هم‌معنایی تحلیلی.....
۱۳۳.....	۱-۲-۳- هم‌معنایی ضمنی.....
۱۳۴.....	۱-۳- چندمعنایی.....
۱۳۵.....	۱-۴- تقابل معنایی.....
۱۳۵.....	۱-۴-۱- تقابل معنایی مدرج.....
۱۳۵.....	۱-۴-۲- تقابل معنایی مکمل.....

۱۳۶	۱-۱-۳- تقابل معنایی رابطه‌ای
۱۳۶	۱-۱-۴- تقابل معنایی جهتی
۱۳۶	۱-۱-۵- تقابل معنایی واژگانی
۱۳۸	۲-۱- حوزه‌های معنایی
۱۴۱	۳-۱- تغییرات معنایی
۱۵۶	۲- تحلیل واژگی
۱۵۶	۲-۱- اشتقاق
۱۵۸	۲-۲- کپی
۱۵۸	۲-۳- ابداء
۱۶۴	۲-۴- میزش
۱۶۵	۲-۵- تبدیل
۱۶۷	۲-۶- ترخیم
۱۶۸	۲-۷- کوتاه‌سازی
۱۶۹	۲-۸- تکرار
۱۷۰	۲-۹- سرواژه‌سازی
۱۷۰	۲-۱۰- قرض‌گیری
۱۷۳	۳- تحلیل آوایی
۱۷۳	۳-۱- فرآیند همگونی
۱۷۵	۳-۲- فرآیند ابدال
۱۷۶	۳-۳- فرآیند درج
۱۷۶	۳-۴- فرآیند حذف
۱۷۸	۳-۵- فرآیند قلب
۱۸۱	فصل هفتم: کلام آخر
۱۸۳	۱- نتایج حاصل از تحلیل معنایی
۱۸۳	۲- نتایج حاصل از فرآیندهای واژگی
۱۸۴	۳- نتایج حاصل از فرآیندهای آوایی
۱۸۴	۴- سایر نتایج کاربردی پژوهش
۱۸۵	۵- محدودیت و مشکلات تحقیق
۱۸۶	۶- پیشنهادات
۱۸۷	فهرست منابع
۱۸۷	منابع فارسی
۱۹۰	منابع انگلیسی

مقدمه مؤلفین

آنگاه که فردی از جامعه جدا می‌شود و در محیطی بسته و محدود اسیر می‌شود در نگاه اول به نظر می‌رسد که با فردیت‌های خود آشتی می‌کند اما حقیقت این است که فردیتی نو را در جامعه‌ای کوچک‌تر به نام زندان جستجو می‌کند، جستجویی عمدتاً ناآگاهانه. بخش عمده این جستجو و تلاش برای هویتی نو تراشیدن در قلمرو جادویی زبان صورت می‌گیرد. چرا که گروه جدید، زبانی جدید را می‌طلبد. اینک که زندانی با حصارهای فیزیکی و ذهنی از جهان واقع فاصله گرفته است و خود را شکست خورده و محروم می‌بیند طبیعی‌ترین واکنش، مطابقت با جامعه کوچک جدید می‌باشد. زندگی ادامه دارد، برای تداوم زندگی، نقش‌های جدید در این فضای جدید خود را نشان می‌دهند. از شدت هم ذات‌پنداری بین زندانیان و تأثیر این هم ذات‌پنداری بر همدلی و همراهی آنها با همدیگر بی‌خبریم اما قطعاً سر از حس‌های یک زندانی می‌تواند حس مشترکی باشد که از گذشته و شاید آینده‌ای مشترک نشأت گرفته باشد و چه چیزی در دسترس‌تر و سهل‌الوصول‌تر از زبان مشترک، برای بیان این حس ناخرداگاه بیان نشدن.

شاید مسأله چندان هم آگاهانه نباشد. باید زندگی کرد و در این حیات جدید شاید دو دستگی «خودی» و «غیر»، معنای برجسته‌تری داشته باشد. هر یک، سرنوشت و موقعیت مشابهی با فرد زندانی دارد خودی است و زندانیان و کادر زندان، غیر. از سری دیگر، چگونه خودی را باید از غیر تمیز داد. یونیفورم زندان، اولین نشانه‌های تمیز خودی از غیر است. شاید تحقیری نهان در این پارچه رنگی ساده وجود داشته باشد. شاید لباسی نباشد که مایه فقر و باهات باشد. تازه، ابزاری قهری به نظر می‌رسد که برساخته دست «غیر» است و خود و خودی در انتخاب آن نقشی نداشته‌اند و جبر تلخ حاکمیت و سلطه را به همراه دارد.

آنگاه که زندانی در حصار زمان و مکان گرفتار می‌شود و مجبور می‌شود با هر بار نگاه کردن به لباس تنش، سلطه قهرآمیز سرنوشت و ناتوانی‌اش در تغییرانی آن را به یاد بیاورد چه حسی به او دست می‌دهد؟ به خوبی می‌توان درک کرد که زبان مشترک با آنان که مسیری مشترک (یا به

ظاهر مشترک) را پیموده اند. شناسنامه ایست که برای خود می تراشد و راهی است برای بیان حس مشترک.

میشل فوکو آنگاه که به مطالعه دودمان شکل‌گیری کالبد و ذهن در چارچوب نظام‌های مراقبتی و انضباطی قدرت می‌پردازد مدعی است که در نهادهایی چون زندان‌ها، تکنیک‌های انضباطی خاص به کار می‌رود و در چارچوب آن‌ها مقررات حاکم بر رفتار و سلوک، اقدامات مراقبتی و شیوه‌های نظارت بر آن با تدوین و به معرض اجرا درمی‌آید. بنابراین زندگی زندانیان در معرض مراقبت و نظارت و پیوسته گزارش قرار می‌گیرد و رفتار بهنجار مورد تشویق و رفتار نامطلوب با اقدامات مجازاتی مواجه می‌شود. هدف غایی مراقبت و نظارت و انضباط، بهنجار نمودن فرد و از میان بردن بی‌انضباطی‌های اجتماعی و روانی و سرانجام تربیت انسان‌هایی مطیع و سودآور در جامعه است. بر این اساس به منظور تربیت باره‌کسانها و ایجاد این انضباط، زبان کادر زندان، قطعاً بسته به شرایط و بافت، رنگ و بوی قدرت را می‌کند چراکه در سلسله مراتب قدرت، زندانی در موقعیت فرودست است و کادر زندان افراد با توانایی‌هایی که از موضع قدرت، هر لحظه سلطه خود را گوشزد می‌کند و چه بسا که از صوری‌ترین و بارزترین جلوه قدرت که ساختار امری جملات است بیشترین بهره را ببرد. انگیزه مناسبی برای زبانی نو ساختن و جمعی خودی تشکیل دادن برای زندانی فراهم نمی‌کند؟ و زبان ابزاری ساده و بی‌هزینه برای ایجاد این جمع خودی با پیشینه (و شاید پسینه!) مشترک فراهم می‌کند.

با بررسی زبان زندان چاره‌ای جز اندیشیدن به کارکردهای دیگر زبان نداریم. اینجا دیگر زبان نه فقط یک قرارداد اجتماعی برای ایجاد ارتباط، بلکه واسطه ایست برای بیان روابط قدرت، ابزاری است برای بیان اعتراض و گاهی وسیله‌ای برای همدل کردن گویشوران آن. از دید یک جامعه‌شناس زبان، در لابلاهای حتی واژه‌هایی که رنگ و بوی خشونت دارند ظرافتی نهفته است. ستودنی می‌توان لایه‌های پنهان جامعه کاربران آن را حس کرد. آنان که با واژه‌ها زندگی می‌کنند، می‌اندیشند، مبارزه می‌کنند، اظهار وجود می‌کنند و نفس می‌کشند.

با در نظر گرفتن جمیع جهات برآن شدیم تا در این کتاب باب تازه‌ای در خصوص زبان زندانیان گشوده و نموده‌های زبان شناختی در سطوح معنایی، واژی و آوایی زبان زندانیان را بررسی کنیم و در عین حال به بررسی کلی زبان زندان و تأثیر محیط زندان بر زبان زندانیان بپردازیم و نهایتاً فهرستی از واژه‌های زندان را عرضه کنیم. تا حد امکان واژه‌های جدیدی که در داخل زندان و توسط زندانیان برای مقاصد خاص به کار می‌رود، جمع‌آوری شده است. تمام تلاش بر روی جمع‌آوری و بررسی اصطلاحاتی بوده که پیش از این در جایی ثبت نشده‌اند. این کتاب به منظور جمع‌آوری و تحلیلی اصطلاحات زبان زندان بر اساس جامعه‌شناسی زبان و شناخت هر چه بهتر جامعه زندان نگاشته شده است. امید است که این تلاش برای دانشجویان زبان‌شناسی و جامعه‌شناسی و پژوهش بران > رده‌های مرتبط سودمند افتد.